

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ПРОГРАМА
фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	073 «Менеджмент»
факультет	Міжнародної торгівлі та права
освітні програми	«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Міжнародний менеджмент»

Київ 2023

ВСТУП

Програму фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра розроблено відповідно до змісту освітньо-професійних програм «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Міжнародний менеджмент» підготовки фахівців зі спеціальності 073 «Менеджмент» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Програма базується на вимогах освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності й охоплює головні напрями, складові та завдання менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного менеджменту.

Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі вступників до магістеріуму висувуються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами нормативних дисциплін.

Програма фахового іспиту базується на нормативних дисциплінах професійного спрямування і складена відповідно до місця та значення дисциплін за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Фаховий іспит складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма інтегрує такі дисципліни:

- Організація зовнішньоторговельних операцій.
- Економіка і фінанси підприємства.
- Менеджмент.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

Сутність поняття «зовнішньоторговельні операції». Традиційні та сучасні види зовнішньоторговельних операцій. Економічний зміст найважливіших розділів міжнародних угод купівлі-продажу. Нормативна база і правові умови оформлення і виконання угод купівлі-продажу.

Принципи побудови і види цінових стратегій. Методи формування і розрахунку цін у зовнішньоторговельних контрактах. Трансфертні ціни. Зміст валютно-фінансових умов контракту. Умови і форми міжнародних розрахунків. Валюта ціни і валюта платежу. Валютні ризики і методи їх страхування.

Класифікація посередників і особливості їх діяльності. Права й обов'язки посередників. Принципи винагороди посередників. Правова регламентація діяльності незалежних посередників.

Поняття та функції зовнішньоторговельної документації. Документи для підготовки експортної та імпоротної угоди. Документарна підготовка товару до відправлення. Характеристика страхових документів. Документи по платіжно-банківських операціях.

Поняття і види зустрічної торгівлі. Нормативно-правова база здійснення угод зустрічної торгівлі. Основні форми зустрічної торгівлі. Особливості бартерного контракту як форми зустрічної торгівлі. Операції з давальницькою сировиною (толлінг). Договір консигнації як розповсюджена форма договору комісії. Обов'язки та права консигнатора і консигнанта. Захист інтересів консигнатора і консигнанта. Види і техніка біржових операцій. Сутність та види торгів (тендерів). Сутність та види міжнародних товарних аукціонів.

Особливості укладання експортно-імпортних контрактів на поставку машин і устаткування. Особливості організації зовнішньоторговельних операцій з сировиною. Операції з торгівлі ліцензіями й інші комерційні форми передачі технологій.

Інжинірингові послуги як об'єкт зовнішньоторговельних операцій. Основні умови міжнародних договорів про надання інженерно-консультаційних послуг. Організація операцій з міжнародного співробітництва щодо будівництва промислових об'єктів.

Види міжнародних орендних операцій. Визначення, економічний зміст і правові засади оренди та фінансової оренди (лізингу). Роль посередників у лізингових операціях.

Характеристика операцій з міжнародного туризму у сучасних умовах. Основні умови угоди про надання туристичних послуг. Організаційні форми операцій з міжнародного туризму й особливості укладання агентських угод і договорів франшизи.

Зміст та умови транспортного забезпечення зовнішньоторговельної операції. Методи формування ціни та ставки на перевезення на окремих видах транспорту. Транспортна складова у ціні зовнішньоторговельного контракту. Вибір й розрахунок маршруту транспортування. Показники економічної ефективності транспортного забезпечення зовнішньоторговельних операцій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Т.М. *Організація зовнішньоторговельних операцій: опорний конспект лекцій*. – К.: КНТЕУ, 2016. – 262 с.
2. Григорова-Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. – 136 с.
3. Гребельник О. П. *Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник* / О. П. Гребельник. – 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. – Ірпінь : 2019. – 410 с.
4. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посібник* / А.Р. Дунська, Г.П. Жалдак. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 64с.
5. Гуцул І. А. *Митна політика зарубіжних країн : навч. посіб.* / І. А. Гуцул. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018.
6. Чернишова Л. О. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум: навч. посібник* / Л.О. Чернишова, В.О. Козуб, Л.Л. Носач та ін. Харків: Форт, 2017. 238с.

Розділ 2. ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Ринок та його інфраструктура. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Види підприємства та їх об'єднань. Напрями та види діяльності підприємства. Основні положення теорії організації виробництва.

Зміст, види та методи планування діяльності підприємства. Система поточних планів господарської діяльності підприємства.

Загальна характеристика та систематизація продукції підприємств, показники оцінки її обсягу. Сутність і методи оцінки якості продукції. Стандартизація, сертифікація та оцінка відповідності продукції.

Методологічні засади аналізу та планування виробничої програми підприємства. Забезпечення виробничої програми матеріальними ресурсами. Сутність, види та методи обґрунтування норм витрат матеріальних ресурсів. Сутність та систематизація видів виробничої потужності підприємства, методи її визначення. Методологічні засади аналізу використання виробничої потужності підприємства.

Поняття та складові ресурсного потенціалу підприємства. Методи оцінки ресурсного потенціалу підприємства. Сутність та класифікація трудових ресурсів. Продуктивність праці робітників: поняття і методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Методи нормування витрат праці. Сутність та види заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Державне регулювання оплати праці. Методологічні засади аналізу та планування чисельності, продуктивності та витрат на оплату праці на підприємстві.

Сутність та класифікація активів підприємства. Сутність, класифікація, види вартості та особливості відтворення основних засобів. Поняття та види зносу основних засобів. Сутність та методи нарахування амортизації. Сутність і методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства. Методологічні засади аналізу та планування активів підприємства.

Сутність та класифікація капіталу підприємства. Кредитування як механізм формування позикового капіталу. Методологічні засади аналізу та планування капіталу підприємства.

Сутність та класифікація витрат підприємства. Собівартість продукції: поняття, види, методи калькулювання. Методологічні засади аналізу та планування поточних витрат підприємства.

Доходи підприємства: сутність та класифікація. Цінова політика підприємства. Методи ціноутворення. Методологічні засади аналізу та планування доходів підприємства.

Поняття і класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Сутність, функції та механізм формування та використання прибутку підприємства. Методологічні засади аналізу та планування прибутку підприємства.

Поняття ефекту діяльності підприємства та характеристика його видів. Методологічні засади оцінки ефективності діяльності підприємства.

Фінансово-майновий стан підприємства: сутність та види. Поняття й методи оцінки окремих елементів фінансово-майнового стану підприємства. Експрес- та фундаментальна діагностика фінансово-майнового стану підприємства.

Сутність, види та методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Сутність та методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ у його діяльності. Санація: цілі та форми проведення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : КНТЕУ, 2017. – 792 с.
2. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К. : КНТЕУ, 2009. – 816 с.
3. Економіка підприємства: підручник / І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк [та ін.]; за заг. ред. Н.М. Ушакової. – К. : КНТЕУ, 2005. – 569 с.
4. Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк [та ін.]. – К. : КНТЕУ, 2006. – 491 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н.М. Яркіна – К. : Ліра-К, 2015. – 498 с.

Розділ 3. МЕНЕДЖМЕНТ

Менеджмент як вид людської діяльності. Сутність та співвідношення категорій «управління», «менеджмент», «адміністрування», «керування».

Еволюція теорій менеджменту. Основні надбання: класичної теорії менеджменту, школи наукового менеджменту; адміністративної школи; неокласичної теорії менеджменту; школи людських ресурсів; кількісної теорії менеджменту. Суб'єкти та об'єкти менеджменту. Процес менеджменту: характеристика та властивості.

Функціональні сфери менеджменту: операційний, HR-менеджмент, фінансовий, інвестиційний, інноваційний, маркетинговий, стратегічний. Соціально-економічна природа управлінської праці. Сутнісна характеристика процесного, системного та ситуаційного підходів в менеджменті. Рівні менеджменту в організації: вищий, середній та низовий.

Гуманізація, глобалізація та цифровізація в менеджменті. Роль транснаціональних корпорацій в менеджменті. Віртуальний бізнес та мережеві організації.

Поняття «організації» як соціального утворення та її життєвого циклу. Загальні характеристики організації. Поняття керуючої та керованої підсистем в організації.

Сутність та класифікація законів, закономірностей та принципів менеджменту.

Управлінський цикл та процес управління. Зміст та різновиди функцій менеджменту. Сутність загальної функції менеджменту «Планування». Процес, види та завдання планування в організації. Стратегічний, тактичний та операційний план. Різновиди стратегій. Тактика та політика. Процедури та правила. Зміст бізнес-планування. Поняття місії та цілей організації. Класифікація цілей. Процес цілевстановлення. Цілі організації (SMART) та вимоги до них.

Основні процеси реалізації функції «Організування» в менеджменті. Адміністративно-організаційне та оперативне управління. Делегування повноважень у менеджменті: поняття, елементи процесу делегування, типи повноважень (лінійні, штабні, функціональні). Призначення посадової інструкції. Організаційна структура як результат організаційної діяльності. Складові організаційної діяльності. Етапи та елементи проектування організаційної структури управління. Основні складові організаційної структури: ступінь складності, ступінь формалізації, ступінь централізації та децентралізації. Департаменталізація та її різновиди. Типи організаційних структур управління та вимоги до них.

Зміст та цілі функції «Мотивування» в менеджменті. Головні поняття мотивування: потреба, мотив, спонукання стимул, винагорода, цінність. Види мотивації в менеджменті. Змістовні та процесуальні теорії мотивування.

Зміст та цілі функції «Контролювання» в менеджменті. Суб'єкти та об'єкти контролю в менеджменті. Види та функції контролювання в організації. Етапи процесу контролювання.

Зміст, принципи та цілі функції «Регулювання». Суб'єкти та об'єкти регулювання. Види регулюючого впливу в менеджменті.

Зміст та роль інформації в менеджменті. Види інформації. Вимоги до управлінської інформації. Поняття комунікації, її види та засоби. Види та засоби комунікацій. Поняття та складові комунікаційного процесу. Комунікаційні мережі та стилі. Перешкоди в комунікаціях.

Поняття методів менеджменту. Різновиди методів менеджменту. Адміністративні методи менеджменту: оперативно-розпорядчі, організаційно-розпорядчі та дисциплінарні. Економічні методи менеджменту: грошові; майнові. Соціально-психологічні методи менеджменту.

Сутність та різновиди управлінських рішень. Рівні прийняття рішень. Чинники впливу на процес прийняття управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи обґрунтування та прийняття управлінських рішень: кількісні та якісні.

Сутність та форми впливу в менеджменті. Джерела та влади в організації. Типи влади у менеджменті. Баланс влади.

Поняття лідерства в менеджменті. Підходи до лідерства. Теорії лідерства. Риси ефективного лідерства. Стилi лідерства. Класифікація стилів керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний.

Сутність, значення та види відповідальності в менеджменті. Економічна, екологічна та соціальна відповідальність в менеджменті. Поняття, складові та вимоги до соціальної відповідальності. Етичні норми у сучасному

менеджменті. Поняття етичної поведінки. Кодекс ділової етики. Характерні ознаки ділової етики: вміння спілкуватися, повага чужої думки, стримування емоцій, визнання власної неправоти.

Поняття та зміст результативності та ефективності менеджменту. Класифікація ефективності менеджменту організації. Показники економічної, організаційної та соціальної ефективності управління, методи їх визначення і оцінки. Критерії ефективності менеджменту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Основи менеджменту : підручник; за ред. А. А. Мазаракі, І. В. Чумаченко. Харків. Фоліо. 2014. 846 с.**
2. *Осовська, Г.В., Осовський О. А. Менеджмент : підручник. 4-те вид., переробл. і допов. Київ . Кондор, 2018. 562 с.*
3. Менеджмент : навч. посіб. [Н. С. Краснокутська та ін.]. Харків. Друкарня Мадрид. 2019. 230 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/40291/5/Book_2019_Krasnokutska_Menedzhment.pdf
4. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент : Навчальний посібник. – Тернопіль: Крок, 2017 р. – 252 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31710/1/Менеджмент%20Шкільняк.pdf>

КРИТЕРІЇ

оцінювання фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення:

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 100 балів, участі у конкурсі не беруть.

* Курсивом виділено джерела, що є у бібліотеці ДТЕУ